

Kaupunkipolitiikka ja kaupungistuminen

24.11.2021

Jose Valanta - Kuntaliitto

Kaupungistuva Suomi

- Kaupungistuminen Suomessa varsin nuori mutta nopeasti kasva ilmiö
- Se etenee ja kasvu keskittyy, meillä ja muualla – kaupunkien rooli ei vähene vaikka monipaikkaisuus kasvaa.
- Maan väestöstä 78% ja 80% työpaikoista on C23-kaupunkiseuduilla.
- Koulutetuin väestönosa sijoittuu kaupunkeihin - työmarkkinat ja palvelut vetävät puoleensa.
- Työpaikat myös seuraavat työntekijöitä ja kasvu luo lisää kasvunmahdollisuuksia.
- Myös kasvavien kaupunkien ja -seutujen väestörakenne ikääntyy, syntyy lisää palvelutarpeita ja myös mahdollisuuksia uusille innovaatioille ja yritystoiminnalle.
- Maahanmuuttajaväestö keskittyy suurimmille kaupunkiseuduille.

Kaupungistuminen voi olla nopeaa...

1986

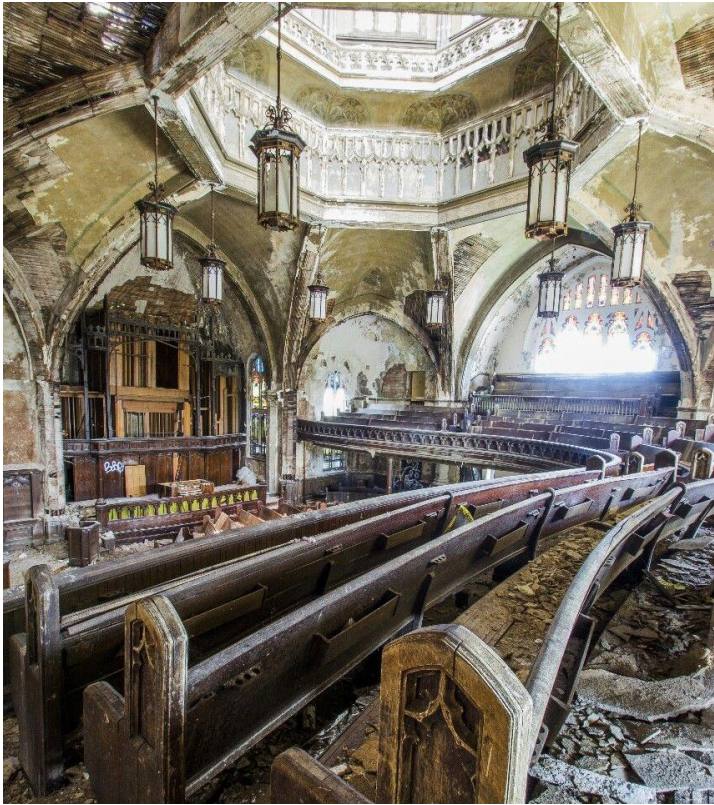
2013

Shanghai
(China)

... mutta kaikki voi olla myös nopeasti ohi

Kaupungistumista eri mittakaavoissa

- Kaupungit ovat tärkeitä oman alueensa elinvoiman lähteitä.
- Kaupunkiseuduilla kasvu jakautuu yleensä useamman kunnan kesken, seudullisen elinvoiman edistäminen kaikkien kuntien yhteinen etu.
- Lisääntyvä etätyöskentely ei käännä kaupungistumiskehityksen suuntaa mutta luo uusia mahdollisuuksia monille kunnille.
- Jatkossakin runsaasti työ- ja opiskelumahdollisuuksia tarjoavat, viihtyisät ja hyvin saavutettavat kaupungit ja kaupunkiseudut menestyvät.
- Kaupunkien välillä suuria eroja kehityksen suunnassa, kaikki kaupungit eivät kasva

Kaupungit kansantaloudessa

- Kaupunkien ja kaupunkiseutujen taloudellinen merkitys on suuri – C23-kaupunkiseuduilla tuotetaan 82% koko maan BKT:sta.
- Elinkeinorakenteen muutokset kaupungistumisen myötä ja kaupungistumista edistävinä tekijöinä.
- Keskittymisedut tuottavuuden lähteinä - tuottavuuden merkitys taloudelliselle kehitykselle ja hyvinvoinnille sekä lopulta myös julkisen talouden kestävyydelle:
- Kaupungit myös alati muutoksessa – digitalisaatio ja alustatalous muovaavat kaupunkielämää ja elinkeinotoimintaa – vanhaa katoaa ja uutta syntyy tilalle.
- Viestintäteknologioiden kehitys ei ole vähentänyt kaupunkien merkitystä, pikemmin päinvastoin.

Kaupungit globaalitaloudessa

- Kansallinen näkökulma kaupungistumiseen on liian kapea - kaupungit ovat monien globaalien arvoketjujen solmukohtia.
- Kaupungeilla myös merkittävä rooli ulkomaankaupassa – esimerkiksi palveluviennin voimakas kasvu.
- Kaupungeilla on myös suuri merkitys matkailukohteina.
- Kaupunkien kyvykkyys ja toimintaedellytykset elinvoiman kehittämisessä turvattava – kaupungistuminen ei ole ohimenevä ilmiö.

Kaupungit kestävän kasvun rakentajina

- Kaupungistuminen edellyttää myös kestävän kehityksen ja uuden kasvun ratkaisujen etsimiseen ja kehittämiseen kaupungeissa.
- Kaupungeilla on hyvät mahdollisuudet kehittää resurssiviisasta yhteiskuntaa, edistää kiertotaloutta ja laajemminkin YK:n Agenda 2030 –tavoitteita.
- Tämä koskee myös vihreän siirtymän ja uudenlaisten osaamiskeskittymien sekä innovaatiotoiminnan ekosysteemien edistämisessä.
- Kaupungit luovat ratkaisuja joita voidaan skaalata erilaisiin ja erikokoisiin kuntiin.
- Jotta tämä olisi mahdollista, on kaupungeilla oltava riittävästi resursseja ja mahdollisuuksia murroksen toteuttajana toimimiseksi.

Kuntaliiton kaupunkipoliittinen ohjelma 2021-2023

- Raportissa tunnistettu Kuntaliitolle luontaisia rooleja, joissa se voi toimia kaupunkipolitiikassa jäsenkaupunkiensä tukena. Niitä on kaikkiaan 6 kpl
- (1) tiedollinen rooli (2) kehittämisrooli, (3) verkottamisrooli, (4) vaikuttamisrooli, (5) eurooppalainen rooli ja (6) viestintärooli.
- Kaupunkipolitiikalla pyritään turvaamaan kaupunkien rooli kasvun moottoreina sekä kyky kasvaa sekä luoda hyvinvointia ja elinvoimaa itseään suuremmalle alueelle
- Kaupunkipoliittinen toimintaohjelma pyrkii pitkäjänteisyyteen, konkreettisuuteen ja vaikuttavuuteen.

Kaupunkipolitiikan kaksi ulottuvuutta

Ulottuvuutta joilla Kuntaliitto toimii kaupunkien rinnalla:

1. Horisontaalinen ulottuvuus perustuu kaupunkien keskinäiseen yhteistyöhön, jota Kuntaliitto osaltaan edistää ja verkottaa. Yhteistyössä kaupungit tukevat toisiaan, tekevät yhdessä, oppivat toisiltaan ja vaikuttavat yhdessä.
2. Vertikaalisessa kaupunkipolitiikassa kyse on valtion toimista kaupunkikehityksen liittyen ja samalla perinteisempi osa kaupunkien ja Kuntaliiton yhteistä edunvalvontaa

**Kuntaliiton kaupunkipolitiikan teemat ja toimenpiteet
vuosille 2021-2023**

Kaupunkien asema, tehtävät ja kasvun rahoitus

- Kuntatalouden epätasapaino pidemmällä aikavälillä, tehtävät ja rahoitus tasapainoon.
- Kaupunkien asema kadonnut sektoripolitiikan puristuksessa.
- Kaupunkien suuri kansantaloudellinen merkitys - kyky luoda vaurautta.
- Ymmärrys kaupunkien taloudellisesta merkityksestä tulee helposti aliarvioiduksi.
- Kasvavien kaupunkien kyky kasvaa ja investoida turvattava.

Työllisyyden ja yrittäjyyden edistäminen

- Kaupunkien rooli seutunsa elinvoiman lähteenä.
- Kaupungit globaalien arvoketjujen, ja usein niiden eniten arvonn lisää tuottavien osien, sijaintipaikkoina.
- Työvoiman saatavuuden ja työllisyyden edistäminen keskeistä – työllisyyspalvelu-uudistusten läpivienti ja muut työvoiman saatavuutta tukevat toimenpiteet.
- Maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen ja siitä aiheutuvat kustannukset resursoitava riittävästi.
- Tarvitaan laajempi ymmärrys alustatalouden ja uusien teknologioiden luomista mahdollisuuksista.

Maankäyttö-, asunto- ja liikennepolitiikka

- Maankäyttöpolitiikka ja maapolitiikka ovat elinvoimastaan huolehtivan kunnan ydintoimintoja, kuntien oma päätösvalta on maankäytön suunnittelussa turvattava.
- Suunnitelmallinen mutta joustava ja tuleviin kehitystarpeisiin varautuva politiikka luo perustan tehokkaalle, taloudelliselle ja kestäväälle yhdyskuntarakenteelle.
- Asuntojen saatavuus on suotuisan kaupunkikehityksen ehdoton edellytys, puute asunnoista heikentää työmarkkinoiden toimintaan, korkeat asumiskustannukset syövät ostovoimaa muulta kulutukselta ja luovat painetta asumis- ja toimeentulotukeen.
- Saavutettavuuden tärkeä rooli niin kaupunkiseutujen sisällä, välillä ja laajemmin (kansallisesti ja kansainvälisesti).
- Liikenneinfran investointitarpeet jatkossakin merkittäviä - rahoituksessa valtion on kannettava oma roolinsa.

Hyvinvointi ja terveys

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnan tehtäväkenttää sote-uudistuksen jälkeenkin.
- Tarve rakentaa yhdyspintoja ja yhteistoimintaa kuntien ja hyvinvointialueiden välille.
- Ymmärrys siitä, miten laaja-alaisesti kuntien toiminta (sote-uudistuksen jälkeenkin) vaikuttaa asukkaiden hyvinvointiin – kulttuuri ja vapaa-aika, koulutus, yhdyskuntarakenne...

Koulutus, kulttuuri ja vapaa-aika

- Koulutuksen, kulttuurin ja vapaa-ajan palvelut kuntien keskeiseksi toiminnaksi sote-uudistuksen jälkeen.
- Haasteet erilaistuvan väestön ja asuinalueiden myötä tarjota kaikille tasaveroiset lähtökohdat.
- Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestämismahdollisuudet turvattava.
- Kulttuuripalvelut kaupunkien vetovoimatekijänä.

Asukkaiden osallistuminen ja osallisuus

- Kaupungit tehneet pitkäjänteistä työtä asukkaiden osallistumisen, vaikuttamisen ja osallisuuden kehittämiseksi.
- Kaupunkien osallisuuden kehittämistarpeet erityisen tärkeitä ja läheisesti kytkeytyneitä kestävyysmurroksen toteuttamiseen.
- Merkittäviä kehittämistarpeita osallisuuden johtamisen ja osallisuustyön johtamisen saralla.
- Demokratiaverkoston muodostaminen kuuden suurimman kaupungin kanssa.

Ilmastomuutoksen hillintä ja kestävä kehitys

- Ilmastomuutoksen torjunta ja hillintä aikamme keskeinen haaste.
- Kaupunkien omat panostukset merkittäviä mutta työtä riittää – kaupunkien toimet eivät yksin kuitenkaan riitä.
- Pitkäjänteinen suunnitelmallinen yhteistyö valtion, kuntien ja yksityisen sektorin välillä välttämätöntä.
- Tarve kehittää ilmastopoliittisia kumppanuusmalleja sekä edunvalvontatyötä.

Kansainvälisyys ja EU-politiikka

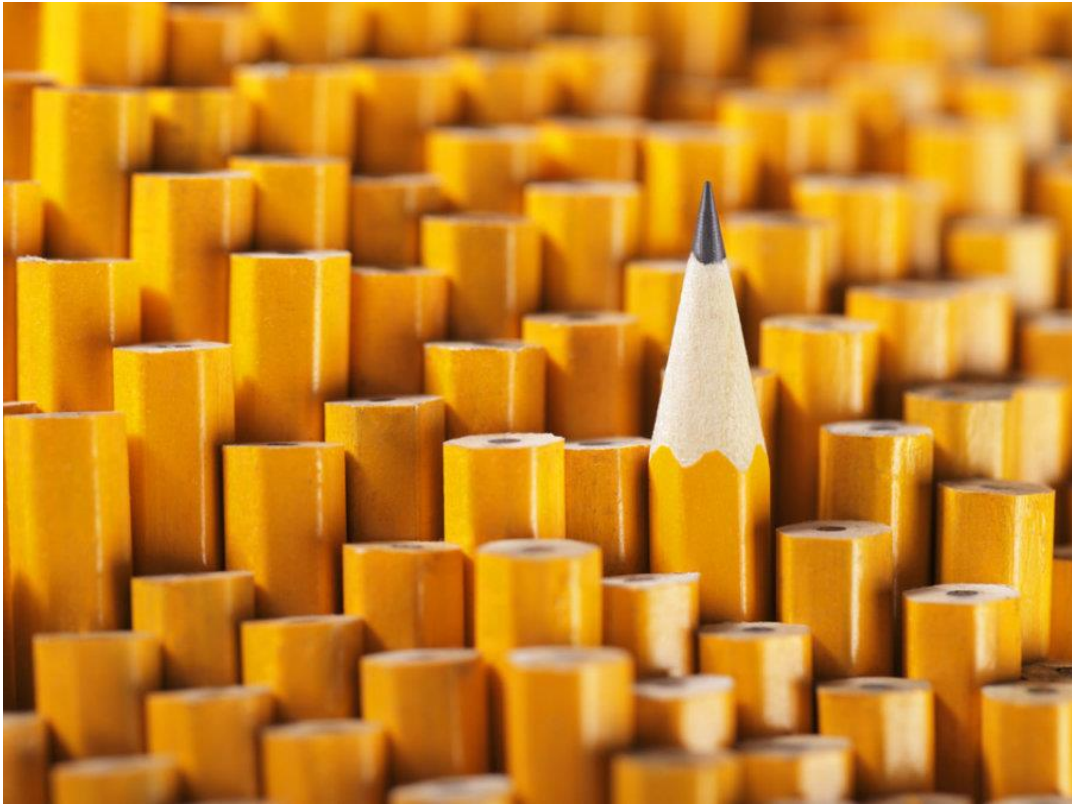
- Kuntaliiton selvitysten mukaan EU vaikuttaa tavalla tai toisella noin 60 prosenttiin kuntien tehtävistä tai päätöksistä ja toisaalta noin 75 prosenttia EU:n väestöstä asuu kaupunkialueilla.
- Kaupunkinäkökulma mukana EU-edunvalvonnassa.
- Kuntaliiton KV- ja EU-verkoston toiminnassa kaupunkinäkökulman huomiointi aiempaa paremmin.

LOPUKSI

Muutamia avoimia kysymyksiä

- Kuntakenttä eriytyy, kuinka nykyinen kuntarakenne ja –politiikka huomioivat tämän?
- Miten kuntien ja kaupunkien rooli, tehtävät ja rahoitus pidetään tasapainossa – tulisiko koko järjestelmä remontoida perinpohjin?
- Miten turvataan kaupunkien kyky kasvaa ja investoida?
- Entä millaista on suomalainen kaupunkipolitiikka?
- Nyt kun SOTE –uudistus ei yksin hallitse julkisuutta, olisiko aloittaa reipas kunta- ja kaupunkipoliittinen keskustelu?

Ja vielä ...

- Kuinka voitaisiin lisätä kaupunkien kykyä investoida kasvuun sote-rahoitusleikkauksen ja TE-palveluiden siirron jälkeisessä ajassa?
- Kärjistäen pelkona voi olla, että kunnissa syntyvä kasvupotentiaali valuu pääosin paisuvan julkisen sote-sektorin kustannusten kattamiseen, eikä eväitä uuden kasvun luomiseen enää riitä
- -> kuinka kyettäisiin luomaan malli, jonka puitteissa kyetään kestäväällä tavalla rahoittamaan julkisen sektorin kasvavat palvelut?
- Ratkaisu tähän voisi löytyä erilaisilla, kuntien omaa verotulopohjaa vahvistavilla toimenpiteillä
- KRL-uudistuksen tarvetta ei ole kyetty aukottomasti osoittamaan -> toimisiko nykymalli sittenkin vain hienosäädöllä?

***"Ihmiset tulevat kaupunkiin
etsiäkseen tuloja ja elantoa.
Mutta jäävät sinne
elääkseen hyvän elämän."***

- Aristoteles

LÅNA

KIITOS!
@jvalanta